Rok VIII. Nr. 11.

DZIENNIK URZĘDOWY
Wydziału Oświecenia Publicznego
Województwa Śląskiego

KATOWICE. 15. listopada 1931.

Poz. TREŚĆ: Str.

Rozporządzenia i okólniki.

Poz. 154.

Ministerstwo
Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego.

Nr. II. S-20582/31. Warszawa, dnia 29. września 1931 r.

Honorarja i diety prelegentów na kursach i konferencjach.

Pan Minister, zmieniając częściowo swoje zarządzenie **z dnia 30. kwietnia 1930 r. Nr. m. dz. II-351/30** zatwierdził następujące normy wynagrodzenia za wykłady, koszty podróży i diety dla osób wykładających na kursach i konferencjach metodycznych, wychowawczych, dyrektorskich i t. p. organizowanych przez Ministerstwo lub Kuratorjum.

1) Za jedną godzinę wykładu lub konferencji powykładowej, na której przewodniczy prelegent . . . . 25 zł.

2) Za jedną godzinę udziału prelegenta w konferencji, na której przewodniczy instruktor lub organizator kursu 10 zł.

3) Za jedną godzinę lekcji przykładowej, prowadzonej przez nauczyciela łącznie z dyskusją polekcyjną . . . 20 zł.

4) Instruktorowi za każdy dzień pracy na kursach lub konferencjach metodycznych (bez względu na ilość godzin wykładowych) . . . . 20 zł.

5) Instruktorzy wykładający na kursach i konferencjach wychowawczych w Warszawie, lub na prowincji oraz na kursach wakacyjnych winni być traktowani jako zwykli prelegenci (zob. punkt 1).

6) Koszty podróży i diety prelegentów pracujących na służbie państwowej, należy wypłacać zależnie od stopnia służbowego w myśl istniejących przepisów.

7) Koszty podróży prelegentów, którzy nie są urzędnikami państwowymi wynoszą cenę całego biletu klasy II, diety zaś 20 zł. za każdy dzień pobytu na kursie lub w podróży.

8) Diety i koszty podróży Instruktorów na wszelkich kursach pokrywa Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Za Dyrektora Departamentu:

(—) **Dr. Michał Mendys,**
Naczelnik Wydziału.

155.

Śląski Urząd Wojewódzki
Wydział Oświecenia Publicznego.
L. O. P VIII-2925. Katowice, dnia 4. listopada 1931 r.

W sprawie czasopisma „Polonista".

Instytut Wydawniczy „Bibljoteka Polska" w Warszawie rozpoczął w ubiegłym roku wydawnictwo „Polonisty". dwumiesięcznika, poświęconego sprawom nauczania języka polskiego na wszystkich stopniach nauki szkolnej. Pismo to ma służyć licznym rzeszom nauczycielstwa w doniosłej sprawie dydaktyki języka ojczystego; zawiera również dział informacyjno-literacki, którego zadaniem jest informowanie nauczycieli o rozlicznych przejawach literacko-kulturalnego życia Polski. Dotychczas „Polonista" ma jeden rocznik, zawierający 6 zesztów.

Ze względu na bogaty i pożyteczny materjał dla nauczycielstwa, znajdujący się na łamach „Polonisty", Wydział O. P. poleca zaprenumerowanie pisma wszystkim podległym sobie państwowym szkołom średnim oraz zakładom kształcenia nauczycieli, wszystkie zaś zakłady prywatne gorąco zachęca do prenumeraty „Polonisty".

Za Wojewodę:
(—) **Dr. Ręgorowicz,**
Naczelnik Wydziału.

156.

Śląski Urząd Wojewódzki
Wydział Oświecenia Publicznego.
L.: O. P. IV-2626/2. Katowice, dnia 5. listopada 1931 r.

OKÓLNIK Nr. 37

w sprawie wynagrodzenia nauczycieli ubocznych w publicznych szkołach dokształcających zawodowych.

Do
Kierownictw wszystkich publicznych szkół dokształcających zawodowych w Województwie Śląskiem.

Zawiadamiam, że Śląska Rada Wojewódzka na posiedzeniu w dniu 30. październenika 1931 r. powzięła następującą uchwałę:

„Śląska Rada Wojewódzka postanawia, by, począwszy od dnia 1. września 1931 r. dodatek wojewódzki do wynagrodzenia nauczycieli ubocznych dokształcających szkół zawodowych wynosił 30%.

Za Wojewodę:
(—) **Dr. Ręgorowicz,**
Naczelnik Wydziału Oświecenia Publicznego.

Magistratom (Urzędom Gminnym) gmin, utrzymujących dokształcające szkoły zawodowe w górnośląskiej części Województwa Śląskiego i Wydziałom Szkolnym dokształcających szkół zawodowych w cieszyńskiej części Województwa Śląskiego

do wiadomości wraz z zaznaczeniem, że wobec powyższej uchwały ulega subwencja, jaką tutejszy Urząd będzie wypłacał Magistratom (Urzędom Gminnym, Wydziałom Szkolnym) na wynagrodzenie nauczycieli ubocznych w dokształcających szkołach zawodowych od 1. października 1931 r. 10% obniżce, ponadto potrąci się z subwencji za października 1931 nadpłaconą subwencję za wrzesień.

Za Wojewodę:

(—) **Dr. Ludwik Ręgorowicz,**

Naczelnik Wydziału Oświecenia Publicznego.

157.

Śląski Urząd Wojewódzki
Wydział Oświecenia Publicznego.

L.: O. P. -II-1606. Katowice, dnia 23. października 1931 r.

W sprawie nominacji członków Komisyj egzaminacyjnych dla nauczycieli szkół powszechnych.

W myśl rozporządzenia ministerjalnego z dnia 13. lipca 1912 r. U. III. C. 978, Pan Wojewoda zamianował na lata szkolne 1931/32 i 1932/33 członkami Komisyj dla egzaminów kwalifikacyjnych na nauczycieli szkół powszechnych w części górnośląskiej Województwa Śląskiego.

1) **Stanisława Rzeszowskiego**, kierownika szkoły specjalnej w Katowicach.
2) **Franciszka Śniechotę**, dyrektora szkoły wydz. w Katowicach.
3) **Tytusa Chrząstowskiego,** dyrektora szkoły wydziałowej żeńskiej w Katowicach,
4) **Stefanję Wintuschkównę,** naucz. szkoły imienia Piłsudskiego w Katowicach.
5) **Hermana Krząkałę,** kierownika szkoły powszechnej w Chorzowie.
5) **Wacława Gładkiego,** kierownika szkoły powszechnej w Chorzowie.
7) **Fryderyka Króla,** kierownika szkoły powszechnej w Siemianowicach.
8) **Ludwika Pająka,** kierownika szkoły powszechnej w Siemianowicach.

9) **Władysława Bielewicza,** kierownika szkoły powszechnej I. w Kochłowicach.
10) **Jana Jaszczoka,** kierownika szkoły powsz. w Kochłowicach.
11) **Karola Biela,** kierownika szkoły powsz. IV. w Mysłowicach.
12) **Alojzego Kołorza,** nauczyciela szkoły powsz. w Mysłowicach.
13) **Alfreda Rzeźniczka,** kierownika szkoły powsz. w Giszowcu.
14) **Antoniego Kwolka,** kierownika szk. powsz. I. w Roździeniu.
15) **Alojzego Hessa,** kierownika szkoły powsz. I. w Pszczynie.
16) **Szczepana Trembaczewskiego,** kier. szk. powsz. w Murckach.
17) **Adama Kuźniarskiego,** kierownika szk. powsz. w Starej Wsi.
18) **Stanisława Ogorzałka,** nauczyciel szk. powsz. w Starej Wsi.
19) **Ludwika Kapelana,** kierownika szkoły powsz. w Imielinie.
20) **Zygmunta Wrońskiego,** kierownika szkoły powszechnej męsk. w Mikołowie.
21) **Annę Sierosławską,** kier. szkoły powsz. żeńskiej w Mikołowie.
22) **Marcelego Kozickiego,** kierownika szkoły powsz. w Orzeszu.
23) **Marcina Trojoka,** kierownika szkoły powszechnej w Podlesiu.
24) **Tadeusza Graffa,** kierownika szkoły powsz. w Rudzie Śl.
25) **Wilhelma Kluga,** kierownika szkoły powszechnej w Wielkich Hajdukach.
26) **Kazimierza Łowińskiego,** kierownika szkoły powsz. w Goduli.
27) **Kazimierza Kossakiewicza,** kierownika szkoły powszechnej w Świętochłowicach.
28) **Marjana Ziembę,** kierownika szkoły powszechnej w Wielkich Piekarach.
29) **Jana Stępla,** kierownika szkoły powsz. III żeńskiej w Łagiewnikach.
30) **Antoninę Wałkównę,** nauczycielkę szkoły powsz. w Nowych Hajdukach.
31) **Jana Studnickiego,** p. o. kierownika szkoły powsz. w Szarleju.
32) **Romana Mazanka,** kierownika szkoły specjalnej w Król.-Hucie.
33) **Janinę Zajchowską,** p. o. kierownika szkoły powszechnej w Królewskiej Hucie.
34) **Pawła Koppa,** kierownika szkoły powsz. XIII. w Król.-Hucie.
35) **Antoniego Paszkiewicza,** kierownika szk. X. w Król.-Hucie.
36) **Jerzego Kisiela,** kierownika szkoły powsz. I. w Król.-Hucie.
37) **Jakóba Bazarnika,** kierownika szkoły powsz. w Lublińcu.
38) **Pawła Lenarta,** kierownika szkoły powszechnej w Glinicy.
39) **Wacława Trojana,** kierownika szkoły powszechnej w Tarnowskich Górach.
40) **Józefa Zarębę,** kierownika szkoły powszechnej w Miasteczku.
41) **Marcina Mazurskiego,** kierownika szkoły powsz. w Knurowie.

42) **Antoniego Janika,** kierownika szkoły powsz. I. w Rybniku.
43) **Dominika Gwoździa,** kierownika szkoły pow. w Rydułtowach.
44) **Euzebjusza Penkalę,** kierownika szkoły pow. w Niedobczycach.
45) **Michała Magnora,** kierownika szkoły powsz. w Niewiadomiu.
46) **Władysława Kaczorowskiego,** kierownika szkoły powszechnej w Wozdsławiu.
47) **Antoniego Tereszkowskiego,** kierownika szkoły powszechnej w Pszowie.

Za Wojewodę:
(—) **Wysocki,**
w z. Naczelnika Wydziału Oświecenia Publicznego.

158.

Śląski Urząd Wojewódzki
Wydział Oświecenia Publicznego.

L.: O. P. II-1584/6. Katowice, dnia 29. października 1931 r.

W sprawie Komisji Egzaminacyjnej dla nauczycieli szkół powszechnych dla części cieszyńskiej Województwa Śląskiego.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pismem z dnia 22. października 1931 r. II. P-20505/31 zamanowało na rok szkolny 1931/32 członkami Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla nauczycieli szkół powszechnych części cieszyńskiej Województwa Śląskiego:

Dyrektorem państw. Komisji Egzaminacyjnej dla nauczycieli szkół powszechnych p. **Emila Sznapkę,** dyrektora państw. seminarjum nauczycielskiego męskiego w Bobrku przy Cieszynie,

Zastępcą dyrektora Komisji p. **Karola Buzka,** pow. inspektora szkolnego w Cieszynie.

Członkami Komisji Egzaminacyjnej dla nauczycieli szkół powszechnych z językiem wykł. polskim i niemieckim:

p. **Franciszka Popiołka,** dyrektora państw. gimnazjum w Cieszynie,

p. **Jana Chudzińskiego,** nauczyciela państwowego seminarjum nauczycielskiego męskiego w Bobrku przy Cieszynie,

p. **Alfreda Nohela,** przydzielonego nauczyciela seminarjum naucz. męskiego w Bobrku przy Cieszynie,

p. **Jana Chmiela,** nauczyciela państwowego seminarjum nauczycielskiego męskiego w Bobrku przy Cieszynie,

p. **Andrzeja Koždonia,** nauczyciela państwowego seminarjum nauczycielskiego męskiego w Bobrku przy Cieszynie,

p. **Rudolfa Kubaloka,** nauczyciela państwowego seminarjum nauczycielskiego męskiego w Bobrku przy Cieszynie,
p. **Józefa Jasickiego,** nauczyciela państwowego seminarjum nauczycielskiego męskiego w Bobrku przy Cieszynie,
p. **Alojzego Milatę,** nauczyciela państwowego seminarjum nauczycielskiego męskiego w Bobrku przy Cieszynie,
p. **Karola Buzka,** pow. inspektora szkolnego w Cieszynie,
p. **Jerzego Cienciałę,** nauczyciela państwowego seminarjum nauczycielskiego żeńskiego w Cieszynie,
p. **Wilhelma Wojnara,** kierownika szkoły ćwiczeń państwowego seminarjum nauczycielskiego męsk. w Bobrku przy Cieszynie,
p. **Marję Baranowską,** nauczycielkę państwowego seminarjum nauczycielskiego żeńskiego w Cieszynie,
p. **Janinę Pizłówną,** nauczycielkę państwowego seminarjum nauczycielskiego żeńskiego w Cieszynie,
p. **Jana Madeję,** nauczyciela państw. gimnazjum im. Osuchowskiego w Cieszynie.

Za Wojewodę:
(—) **Wysocki,**
w z. Naczelnika Wydziału Oświecenia Publicznego.

159.

RUCH SŁUŻBOWY

Szkolnictwo powszechne.

Mianowani:

Bratkowska Stanisława w Nowym Bieruniu. Holewa Paweł w Dębowcu. Król Brunon, kierownik 4-kl. szkoły w Rogowie — kierownikiem 5-kl. szkoły w Rogowie. Bojdoł Jan w Chwalowicach. Stollezki Alojzy w Pszowie. Podeszwa Karol w Pszowie. Ziedek Ryszard w Skrzyszowie. Mazur Albert w Olzie. Piecha Alojzy w Radlinie V (Głożyny). Żurkówna Zofja w Pawłowie. Robaczyńska Florentyna w Zwonowicach. Jurkówna Zofja w Pawłowie. Robaczyńska Elżbieta w Nowej Wsi. Rymerówna Salomea w Wielkich Hajdukach VII. Augustin Alojzy w Orzegowie. Ciałoń Alojzy w Łyskach. Sornowska Marta w Woźnikach. Duszka Mieczysław w Rudzie Śl. szk. III. Knopik Józef w Halembie. Miozga Paweł w Krosztoszowicach. Mrozek Jan w Studzionce. Trzensiok Wilhelm w Roździeniu-Szopienicach. Bainczyk Wilhelm w Janowie II. Szarek Leon w Szopienicach I. Pajonek Franciszek w Szopienicach II. Potempa Franciszek w Szopienicach II. Buzkówna Marja w Zebrzydowicach. Dyrnianka Anna w Kostkowicach. Potysz Ryszard w Gorzycach. Imiolczyk Wilhelm w Siemianowicach. Warzecha Bronisław

w Wartogłowcu. Krawczyk Edward w Kosztowach. Mutzówna Ema w Chropaczowie. Stein Gerard Walter w Nowych Hajdukach. Palla Jan w Zazdrości. Pitlok Emanuel w Siemianowicach. Tomanek Augustyn w Siemianowicach. Siekierski Franciszek w Wełnowcu. Woźniak Marcin w Bańgowie. Śmieja Kaźmierz w Maciejkowicach. Smyrkówna Marja w Frydku. Kokotek Bronisław w Żwakowie. Ciuberek Karol w Przełajce. Cienciała Jan w Wielkich Hajdukach III. Ks. Belon Zdzisław w Bielsku. Chrostek Konrad w Zgoniu. Ryśka Maksymiljan w Koniakowie II. Kortówna Marta w Ochabach. Czernik Franciszek w Ustroniu. Ks. Gustaw Gerstenstein w Królewskiej Hucie. Jadwiszczokówna Helena w Kochanowicach. Żywczok Antoni w Lubecku. Steierówna Marta w Oochojcu. Macurzanka Marta w Wesołej. Krupianka Marja w Brennej. Dudkiewicz Patrycjusz w Wielopolu. Palowiczowa Wanda w Kamienicy. Dligaczówna Salomea w Królewskiej Hucie VI. Wranikówna Bronisława w Zebrzydowicach. Pampuch Marjan w Świerklanach Górnych. Peła Klaudjusz w Zamysłowie. Drejanka Berta w Kłokocinie. Mainka Ludwik w Szerokiej. Broll Henryk w Kryrach. Kollny Jan w Gostyni. Schombara Stefan w Gostyni. Marcinkówna Barbara w Mikołowie I. Napierałówna Joanna w Łaziskach Średnich. Broy Ludwik w Orzeszu. Bojda Emil w Pawłowicach. Hanus Karol w Mikołowie I. Szczendzianianka Rozalja w Kamionce. Mżyk Alojzy w Dzieckowicach. Drobczyński Bolesław w Bojszowach Nowych. Stöcker Józef w Krasowach. Guzowski Władysław w Tychach. Sikora Emanuel w Wiśle Wielkiej. Nawrótkówna Sylwia w Czarkowie. Kohut Jan w Mysłowicach I. Foltyn Władysław w Podlesiu. Olkusznikówna Zofja w Mikołowie. Demkow Władysław w Lubomji. Gonet Kazimierz w Siemianowicach. Motylówna Pelagja w Małej Dąbrówce. Muschikówna Pelagja w Psarach.

Przeniesieni:

Nowak Leon z Popielowa do Niewiadomia. Westfalewiczówna Janina z Poznania do Kończyc Małych. Jeleśniowski Walenty z Białej do Bielska. Witański Józef z Czyżowic do Nieboczowy. Tomankówna Zofja z Nieboczowy do Lubomji. Klon Franciszek z Lubomji do Pszowa II. Maciejewski Bolesław z Pszowa II do Pszowa I. Bomba Piotr z Tarnowskich Gór do Bobrownik. Nowaczykówna Teresa z Orzegowa II do Świętochłowic VII. Dyduchówna Zofja z Świętochłowic do Goduli-Chebzia. Hordyk Zygmunt z Świętochłowic do Godulli-Chebzia. Kuliszówna Cecylja z Świętochłowic do Nowego Bytomia I. Petkówna Jadwiga z Orzegowa do Rudy Śl. IV. Woźnówna Anna z Katowic VI do Katowic VIII. Szender Jan z Królewskiej Huty do Nowych Hajduk. Krasińska Janina z Katowic (szkoła im. Rejtana) do Katowic (szkoła im. Konopnickiej). Kania Szczepan z Czuchowa do Knurowa I. Chowaniec Marcin z Katowic szkoła VI do Katowic szkoła im. P. Skargi. Chyży Władysław z Katowic-Bogucice do Katowic-Dębie. Kreiza Adam z Brzezinki I do Brzezinki III. Kłapianka Wanda z Roździenia II do Roździenia I. Lipowczyk Jan z Wielkich Hajduk do Halemby. Pukowiec Władysław z Katowic szk. im. Mickiewicz do Katowic szk. im. Staszica. Cimander Franciszek z Łagiewnik Śl. do Chropaczowa II. Wejler Feliks

z Chropaczowa I do Chropaczowa II. Sejfertówna Paulina z Kuźnicy do Łazisk Średnich. Żwirówna Natalja z Lipin I do Lipin IV. Mazur Roman z Chropaczowa I do Chropaczowa II. Sepeta Stefan z Lipin III do Lipin I. Tabaczkówna Marja z Siemianowic szk. im. Piramowicza do Siemianowic szk. im. Mickiewicza. Fabrówna Helena z Jaworza do Międzyrzecza. Danel Augustyn z Kaszyc do Pierśćca. Bohucki Karol z Czechowic szk. wydz. do Czechowic szk. IV. Czubocha Eustachy z Lipin IV do Lipin III. Tryhubczakówna Eugenja z Szarleja II do Szarleja I. Wapienik Paweł z Katowic do Dzięgielowa. Danyluk Eugenjusz z Wielkiej Dąbrówki do Goduli. Janikówna Wanda z Świętochłowic IV do Wielkich Hajduk II. Szostak Edward z Lublińca do Kalet. Czerwiński Stefan z Brzezinki do Tych. Bałówna Zofja z Skały pow. Olkuski, do Imielina. Śpiewak Florjan z Żytnej do Krzyżkowic. Tlak Wilhelm z Czyżowic do Nieboszowych. Kotasiówna Helena z Jastrzębia Górnego do Kokoszyc. Tutaj Adam z Czerwionki do Czuchowa. Żemełkówna Ema z Rybnika do Niewiadomia. Hałoszka Henryk z Gierałtowic do Knurowa. Siess Tadeusz z Rybnika I do Rybnika II. Nawrot Tadeusz z Przyszowic do Czerwionki. Jilek Władysław z Bielszowic do Nowej Wsi. Hettner Roman z Niedobczyc do Niewiadomia. Skoczylas Władysław z Nowego Bytomia do Wielkich Hajduk.

Zwolnieni:

Sztafińska Stefanja z Pszowa, art. 67. Wajsówna Zofja z Krasowa z pow. zawarcia zw. małż. Zygmuntowiczówna Marja z Zebrzydowic z pow. zawarcia zw. małż. Siwkówna Marta z Czerwionki z pow. zaw. zw. małż. Baronówna Janina z Podlesia z pow. zaw. zw. małż. Gaszyńska Marja z Rydułtowych z pow. zaw. zw. małż. Czyżówna Elżbieta z Kończyc Małych z pow. zaw. zw. małż. Cieślakówna Siostra Serafja z Lipin, art. 69 i 71. Stefańska Anna z Niewiadomia z p. zaw. zw. małż. Siostra Hallorówna Flora z Chropaczowa, art. 69 i 71. Lisowy Marja z Królewskiej Huty, art. 69 i 71. Sokolnicka Marja z Królewskiej Huty art. 69 i 71. Olesiak Karol z Rybnika, art. 69 i 71. Świradówna Marja z Czerwionki z pow. zaw. związku małż.

Przeniesieni w stan spoczynku:

Lumbec Marja z Królewskiej Huty. Hoffmann Hermina z Królewskiej-Huty.

Zmarli:

Chroboczek Emeryk zmarł dnia 20. VI. 1931 z Wisły Małej. Zymanowski Ignacy zmarł 6. X. 1931 r. z Wielopola.

160.

KONKURSY.

Wydział Oświecenia Publicznego Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego rozpisuje niniejszem konkurs na posadę:

Kierownika 2-klasowej szkoły powszechnej w Bojszowach Nowych powiat Pszczyński.

Podania należycie udokumentowane należy wnosić drogą służbową do Wydziału O. P. w terminie 4-tygodniowym od daty ukazania się niniejszego numeru Dziennika Urzędowego.

Wydział Oświecenia Publicznego Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego ogłasza konkurs

na stanowisko przełożonej (dyrektora)

państwowego gimnazjum żeńskiego im. Jana Sobieskiego w Tarn.-Górach.

Do tego stanowiska przywiązane jest uposażenie, oparte na przepisach ustawy z dnia 9. października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), oraz mieszkanie służbowe.

O stanowisko to ubiegać się mogą osoby, odpowiadające pod względem kwalifikacyj wymaganiom ustawy z dnia 26. września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 828), zmienionej ustawą z dnia 16. lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 75, poz. 740), oraz wymaganiom art. 12 ustawy z dnia 1. lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. Nr. 47, z 1928 r. poz. 462).

Podania należycie udokumentowane winny wnosić kandydatki (kandydaci) w drodze służbowej do Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego (Wydział Oświecenia Publicznego) w terminie **do dnia 15. stycznia 1932 r.**

Stanowisko wspomniane obsadzone będzie od dnia 1. marca 1932 r.

161.

KOMUNIKATY.

INSTYTUT PEDAGOGICZNY
w Katowicach.

PROGRAM KURSU WYCHOWAWCZEGO.
(6. XI. 1931 — 29. I. 1932).

Prelegent	Tytuł wykładu	Terminy wykładów												Razem godz.
		listopad				grudzień				styczeń				
Nacz. Wydz. Min. W. R. i O. P. Dr. GAŁECKI	Prelekcja inaugur. pt.: **O ideowych podstawach wychowaw.**	6 a												1
Prof. U. P. Dr. BŁACHOWSKI	Nowe prądy i kierunki w psychologji w zastosowaniu do pedagogiki			21 a	28 b		11 b	12 a		9 a		23 a		12
Prof. U. J. Dr. BYSTROŃ	Wybrane zagadnienia z socjologji wywychowania	6 b	14 a		27 a					8 a		22 a		10
Wizytat. Dr. CHRZANOWSKA	Stosunek nauczyciela do ucznia			20 a 21 b										4
Wizyt. Min. SEWERYN	Wychowanie obywatelsko-państwowe					4 a 4 b	5 a 5 b						29 a 29 b	12
Prof. Dr. STRUMIŁŁO	Psychologja nauczyciela				28 a		12 b	18 a	19 a					8
	Ćwiczenia psychologiczne	7 b	13 a	14 b	27 b			18 b	19 b	8 b	9 b	22 b	23 b	20
Prof. U. J. Dr. SZUMAN	Rozwój psychologiczny dzieci i młodzieży od 10 do 20 roku życia	7 a	13 b		20 b		11 a							8
Wizyt. Min. SZULCZYŃSKI	Problem metod pracy samokształceniowej										15 a 15 b	16 b 16 a		8

Wykłady odbywać się będą w piątki i soboty w I. P. w Katowicach przy ulicy Wojewódzkiej 45, przyczem na każdy z powyższych dni przypada 4 godzin wykładów łącznie z ćwiczeniami.
Wykład „**a**“ rozpoczyna się o godz. 16.00 (punktualnie), wykład „**b**“ zaś o godz. 17.44 (punktualnie).

Państwowy Instytut Nauczycielski w Warszawie.

Państwowy Instytut Nauczycielski został przeniesiony z lokalu na ul. Szopena 16 w Aleje Ujazdowskie Nr. 20, wobec czego prosi o skierowanie wszelkiej korespondencji pod wyżej wskazanym adresem.

162.

SPROSTOWANIE.

W Dzienniku Urzędowym W. O. P. Nr. V. z dnia 15. maja 1931 r. wymieniono w wykazie ofiarodawców na łódź podwodną „Odpowiedź Treviranusowi" w pozycji 85 mylnie szkołę powszechną II w Mysłowicach zamiast **IV (czwartej).**

163.

WYDAWNICTWA

Nadesłane książki i czasopisma.

M. Zimowski, Historja Polski, XIII. wydanie z 3 mapami, z dodatkiem o wojnie światowej i Sławni mężowie w Polsce, cena 2,20 zł, Kraków 1931 — Nakładem autora.

K. Zimowski, Gramatyka polska dla szkół powszechnych, wydanie X. dla klas: III, IV, V i VI w jednym tomie — cena 1,80 zł.

Zamówienia na obie książki uskutecznia się za pobraniem pocztowem. Adres zamówienia: Zimowski, dyr. kursów handlowych, Kraków, Jagiellońska 10 lub w księgarniach.

H. Rowid, Nowa organizacja studjów nauczycielskich w Polsce i zagranicą. Warszawa 1931 — Gebethner — Wolff.

Pedagogjum — wrzesień 1931 — Nr. 7.

Ruch Pedagogiczny — wrzesień 1931 — Nr. 7.

Przegląd Wydawnictw — S. A. Książnica-Atlas T. N. S. W. — Lipiec— wrzesień 1931 — Nr. 3.

Przegląd Pedagogiczny — Nr. 23, 24, 27, 30.

Ogniskowiec — Nr. 14—17 — rok VII.

Młody Polak — Rok VII. — Nr. 13—17.

164.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

DR. JAN KUCHTA.

Typologja ucznia i nauczyciela.

(Streszczenie referatu wygłoszonego na konferencji dyrektorów szkół średnich ogólnokształcących w Katowicach w dniu 30. czerwca 1931 r.)

1. Wstęp.

Psychologja przechodzi obecnie głęboki kryzys. Kryzys ten wynika głównie ze zmiany stanowiska, z jakiego traktowano psychikę; ze stanowiska przyrodniczego przechodzi się obecnie na humanistyczne.

Psychologja wychowawcza, traktująca o oddziaływaniu na młodocianego człowieka, przedewszystkiem odczuwa ten kryzys. (Patrz artykuł w Nr. 1, 1929: Zeitschrift für pädag. Psychologie: A. Kiessling, Entwickelungstendenzen der pädagogischen Psychologie, nadto: A. Fischer: tamże: 1925).

Poglądy torujące sobie drogę w psychologji, harmonizują z tendencjami pedagogicznemi obecnej doby, mają więc żywotne znaczenie dla pedagogiki.

Nie można ułatwiać sobie sytuacji, przyjmując oświetlenie przestarzałe już obecnie, ale utrzymujące się jeszcze u tego lub owego psychologa, czy pedagoga.

„Nowe prądy" nie skrystalizowały się jeszcze do tego stopnia, ażeby już istniały odpowiednie podręczniki. Wykładowca nie może więc iść za podręcznikiem (jednym ustalonym „systemem"), ale musi wskazywać słuchaczom różnice oświetlania tych samych faktów u różnych autorów.

We wspomnianym artykule Kiesslinga przemiany, zachodzące na gruncie psychologji — ujęte są w kilku punktach.

Dzisiejszą psychologię cechuje zatem:

1) Wprowadzenie pojęcia „postaci". „struktury" w przeciwstawieniu do atomizmu. (Na stanowisku atomizmu stoi np. Titchener).
2) Nowsza psychologia wprowadza biologizm — w przeciwstawieniu do mechanizmu. Z tem łączy np. dynamizm, pojęcie ewolucji, dążenia w pewnych kierunkach wyznaczonych, pojęcie zadatków wrodzonych, dyspozycyj, dążności, konstytucji, — analiza wpływów otoczenia przyrodniczego, kulturalnego, socjalnego. Dzięki biologicznemu stanowisku zdobyły uznanie pojęcia nieświadomości, podświadomości -- teorje i metody oddziaływania na nieświadomość i wykrywanie jej wpływu na życie świadome.

3) Wprowadzenie pojęcia wartości — sensu „procesów życiowych", do których należą „psychiczne". Najsilniej rys ten występuje w tak zwanej psychologji humanistycznej (Geisteswissenschaftliche Psychologie). Dzięki temu zwrotowi psychologja zajęła się życiem duchowem człowieka trochę inaczej, bo zajęła się wyższemi formami życia duchowego.

4) W przeciwstawieniu do dawniejszego stanowiska w psychologji, ograniczającego jej przedmiot do poznania zjawisk świadomości (przeżyć) — w dzisiejszej psychologji uznawana jest interpretacja zjawisk zachowania się (behavioryzm) a także „zjawisk świadomości — jako oznak procesów dokonywanych w nieświadomości."

5) Tendencja personalistyczna — reprezentowana w Niemczech głównie przez Sterna.

W psychologji niemieckiej można stwierdzić stopniowe i systematyczne przechodzenie do stanowisk i zagadnień coraz bardziej zbliżonych do zagadnień stawianych przez życie społeczne — pod naciskiem potrzeb praktycznych.

(O kierunkach w psychologji niemieckiej informuje książka E. Saupe'go: „Einführung in die neuere Psychologie".)

W psychologji anglosaskiej bardziej bezpośrednio jeszcze zaznacza się umiłowanie rozwiązywania zagadnień życia codziennego, stąd zajmowanie się kwestją dążności wrodzonych, instynktów i ich modyfikacyj, zagadnieniami uczenia się w psychologji wychowawczej, tworzenia psychologji społecznej. (por. Dr. Z. Ziembiński. „Szkoła Powszechna.")

Wykładowca „Kursów Wychowawczych" powinien rozumieć te tendencje współczesnej psychologji i doprowadzić słuchaczy do ich zrozumienia. Psychologja wychowawcza powinna stać się narzędziem — służącem rzeczywiście do zrozumienia żywego dziecka, a nie narzędziem do zrozumienia „uproszczonego tworu", (elementów życia duchowego w rodzaju wrażeń, wyobrażeń, pojęć...) zakładanego, jako przedmiot badania przez dawniejszą psychologję.

Jednym z kierunków, który stara się odpowiedzieć tym potrzebom jest „typologja". Jej działem szczegółowym: typologja ucznia i nauczyciela.

2. O „typach uczniów" trudnych do wychowania.

Z względnie ciekawego punktu widzenia mówi o pewnych „typach dzieci trudnych do wychowania" **Dr. August Aichhorn** w dziele pt.: „Die verwahrloste Jugend" (Zürich 1925). Uczeń twórcy „psychanalizy" Prof. dr. Z. Freuda zastosowuje „psychanalizę Freudowską" do pracy pedagogicznej. Twierdzi, że „przyczyny" opuszczenia dziecka „niespołecznego" tkwią głęboko w jego psychice, w dziedzinach życia nieświadomego. Ich usu-

nięcie, a nie bezwartościowe usuwanie symptomów zewnętrznych, przywraca dziecku równowagę duchową. Symptomy zewnętrzne opuszczenia można łatwo usunąć, ale przyczyny nie usunie się tak prędko. Trzeba najpierw przywrócić bieg normalny mechanizmów, które uwarunkowują „społeczne postępowanie" jednostki.

Podstawowe znaczenie w pracy A. Aichhorna mają szczególnie dwa ostatnie rozdziały poświęcone omówieniu „Zasady rzeczywistości dla społecznego postępowania dziecka" („Die Bedeutung des Realitätsprinzips für das soziale Handeln"), tudzież znaczeniu, jakie przedstawia na drodze do uspołecznienia dziecka' odpowiednio ukształcone „ja idealne". („Die Bedeutung des Ich-Ideals für das soziale Handeln".)

Badając dziedzinę życia popędowego człowieka doszedł Freud do przekonania, że gdy chodzi o linię wytyczną pracy organu życia duchowego człowieka, przyświeca jej jeden cel: „zdobycie rozkoszy a unikanie przykrości". Stąd dwie zasady, spotykane w jego nauce, a mające w życiu jednostki poważne znaczenie: „zasada rzeczywistości" (Realitätsprinzip") i „zasada przyjemności" („Lustprinzip".)

Zasada rzeczywistości w miarę rozwoju dziecka, jak stwierdza Aichhorn, bierze górę nad jego popędowemi zachciankami i ogranicza wpływ zasady przyjemności coraz bardziej. Pod wpływem wymagań życia i przykrych doświadczeń uczy się dziecko niejednokrotnie rezygnować z swych popędowych pragnień dla pewnych celów dalszych, ważniejszych. U niektórych jednak dzieci nie zostaje zasada rzeczywistości należycie wykształcona i rozwinięta. Ma to miejsce w dwu głównie wypadkach:

1) u „dziecka jedynaka".[1]) lub „dziecka rozpieszczonego" wogóle.

2) u „dziecka opuszczonego", „biednego", „bez dachu nad głową".[2])

W pierwszym wypadku „zasada rzeczywistości" nie rozwinęła się należycie i nie zyskała odpowiedniego wpływu na życie „dziecka jedynaka" lub „dziecka rozpieszczonego". Ze strony wychowawców zabrakło bodźców, któreby dopomogły dziecku do opanowania i przezwyciężenia „zasady przyjemności" na korzyść „zasady rzeczywiśtości".

W drugim dziecko za wcześnie zetknęło się z za brutalną i za ostrą rzeczywistością; a ponieważ zetknięcie się to było za gwałtowne i za surowe, dziecko nie uległo zasadzie rzeczywistości. Uciekło w świat fantazji, marzeń na jawie, zabaw, dając się powodować głównie w swem postępowaniu: „zasadzie przyjemności".

---

[1]) Neter: „Das einzige Kind". München 1914; Friedjung: „Pathologie des einzigen Kindes". Berlin. 1919; Błonsky i inni.

[2]) O. Rühle: „Die Seele des proletarischen Kindes". Dresden. 1925.

I w jednym i w drugim wypadku niedorozwój zasady rzeczywistości powoduje poważne trudności wychowawcze. I w jednym i w drugim wypadku cel pracy wychowawczej zarysowuje się przed nami niedwuznacznie. Chodzi o „wykształcenie", względnie „przekształcenie" zasady rzeczywistości u wychowanka.

Niemniejszy wpływ na życie dziecka i jego postępki ma „ja idealne" odpowiednio rozwinięte. W pewnych wypadkach jego niedorozwój lub zły rozwój (mam tu na myśli dzieci rodziców-przestępców, dzieci rodziców-egoistów, dzieci „nie mające rodziców") prowadzi dziecko na manowce.

„Ja" człowieka rozwija się z „Es" (ono) (1) wszechwładnego, pierwotnego zbiornika „libido". Rola „ja" polega na wstrzymaniu wyładowań „es" zapomocą procesów myślowych. Jakkolwiek „ja" (2) jest częścią „es" — usiłuje je opanować, zamieniając obsadzenie objektów przez „es" w formacje jaźni i narzucając się w ten sposób „es", jako objekt. W ten sposób „ja" rozwija się od percepcji popędów „es" do ich opanowania, od uległości do hamującej przewagi. W tym rozwoju odgrywa bardzo ważną rolę „ja idealne" (3), jako twór reaktywny przeciw popędom „es".

Ja idealne jest to „ideał wewnętrzny" człowieka, do którego chciałby być kiedyś podobnym. W niem tkwi źródło „norm idealnych", które w sobie nosimy, do niego usiłujemy dostosować nasze postępowanie. Według niego oceniamy nasze postępowanie i własną wartość, porównując nasze „ja" z „ja idealnem", naszem „sumieniem".

Proces tworzenia się tego „idealnego ja" wiąże się ściśle z całym rozwojem jaźni i losami libido i jej związań. Gdy tu zaszły komplikacje i „ponad — jaźń", wcielenie nakazów, krytyki rodziców, wychowawców, społeczności, nie rozwinęło się należycie — postępowanie dziecka jest aspołeczne. Brak mu bowiem wzoru do kontrolowania postępków, jakim jest odpowiednio rozwinięte „ja idealne". (Dziecko niemoralne, egoista, przestępca.)

Cel pracy wychowawczej w stosunku do takich dzieci jest znów jasny: „rozwinąć ja idealne!"

Osoba wychowawcy odgrywa w tym wypadku bardzo wielką rolę ze względu na konieczne związanie z niem „libido" wychowanka.

Ujęcie Aichhorna, wprawdzie tylko intuicyjne i jednostronne' bo pod wpływem Freuda wyłącznie pozostające, jest jednak nader cenne, jako „hipoteza robocza" przy pracy wychowawczej, i dlatego zasługuje na baczna uwagę wychowawców w szkole średniej. Jest to zresztą rzecz nowa i bardzo oryginalna a mało niestety znana.

Tylko „instynktu gatunkowego" za główny i jedyny motor życia duchowego uważać nie możemy, jak tego chce Freud.

Twórca „psychologji indywidualnej" **dr. Alfred Adler** także zajmuje się „typami dzieci trudnych do wychowania", ale z innego punktu widzenia. Motorem postępowania ludzkiego jest we-

dług niego „instynkt mocy“ (Geltungstrieb). Gdy „sąd jednostki o własnej wartości osobistej“ wypadnie ujemnie, „instynkt mocy“ jest „niezaspokojony“. Budzą się „dążenia do kompensacji“, t. j. „dążenie do przezwyciężenia przykrego poczucia niepełnowartościowości“ (Minderwärtigkeitsgefühl) przez spotęgowanie świadomości o własnej wartości. Dążenia te mogą być społeczne lub aspołeczne. Na ich tle zrozumieć można niejednokrotnie motyw postępowania różnych typów dzieci a więc:

1) dziecka „zuchwałego“
2) celującego
3) urwisza
4) kłamcy
5) bojaźliwego
6) uciekiniera
7) włóczęgi
8) przestępcy
9) plotkarza
10) samobójcy.

Zajmuje się niemi Adler w książeczce: Die schwererziehbaren Kinder, oraz „Individualpsychologie in der Schule“. Berlin. 1929. W związku z tem pozostaje zagadnienie „postawy wychowawczej“ w stosunku do takich dzieci.

Zadaniem wychowawcy oczywiście jest opanowanie „postawy wewnętrznej“ wychowanka przedewszystkiem, a nie jedynie „postawy zewnętrznej“. Wiodą do tego różne drogi:

1) poszanowanie instynktu mocy dziecka, danie mu możności pozbycia się niepełnowartościowości na drodze społecznej,
2) zasada „sympatji witalnej“, której twórcą jest Prof. Z. Myslakowski,
3) przestrzeganie w stosunku do tych dzieci: „zasady okresu przejściowego Adlera.

Zagadnienie to omawiane obszerniej w pracy: Dr. J. Kuchta „Dążenia do kompensacji u dziecka włoczęgi a postawa wychowawcza“. Kraków. 1930. str. 27—38. Nadto w takimże artykule: Chowanna. 1930, zeszyt 1. Katowice.

Także C. G. Jung — wybitny psychanalityk szwajcarski — w dziele pt. **„Psychologische Typen“** pokusił się o stworzenie „schematu typów“, mającego umożliwić zorjentowanie się w różnorodności osobowości danych ludzi.

Patrząc na człowieka i dziecko, jako na ognisko „energji instynktowej“ (libido), stwierdza Jung pewną typowość, gdy chodzi o kierunek zainteresowania jednostek.

Może ono być zwrócone w kierunku „ja“ — ku światu wewnętrznemu i wtedy ma miejsce nastawienie introwertywne, lub ku „nie — ja“, światu zewnętrznemu i wtedy ma miejsce nastawienie ekstrawertywne.

Stąd dwa typy nastawień: typy introwertyków
typy ekstrawertyków.

Nadto wśród jednych i drugich dadzą się wyróżnić „typy funkcjonalne“, zależnie od znaczenia, które wykazują u danego osobnika te lub inne funkcje psychiczne.

Dzielą się one na:

1) typy intelektualne
2) „ uczuciowe
3) „ wrażeniowe
4) „ intuicyjne.

O nich obacz rozprawę: Dr. J. Kuchta: „Psychologiczne typy Junga“ Ruch Pedagogiczny. 1930, str. 217—224.

E. Croner w dziele: **„Die Psyche der weiblichen Jugend“** i w rozprawie: „Das junge Mädchen der Heutzeit“ Berlin 1930 zajmuje się typami dziewcząt specjalnie. Wyróżnia ona następujące typy:

a) macierzyński
b) romantyczny
c) erotyczny
d) trzeźwy
e) intelektualistki.

Badania w tym kierunku prowadzi także: F. Weigl „Zur seelischen Differenzierung 15—16-jähriger Fortbildungsschülerinnen“ Z. f. Päd. Psych. XXX. 1929, str. 336—347.

O nich szerzej obacz: Dr. Jan Kuchta „Z badań nad psychiką młodzieży żeńskiej“. Ruch Pedagogiczny. 1930 — Kraków, str. 122—129, nadto uwagi uboczne o „typie erotycznym“ w mej pracy p. t. „Książka zakazana“, jako przedmiot zainteresowań młodzieży w okresie dojrzewania“. Lwów. Muzeum. 1931.

Cenna jest również typologiczna praca **H. Sesemanna:** „Der Kerl, (Mutter) Typus und der Schalk (Hetären) Typus. Weimar 1928.

Jest to jedna z pierwszych, już bardzo poważnych prób typologji dzieci. Za punkt wyjścia służył autorowi obraz ruchowości dzieci i ich „ruchliwość“ przy zabawach, gimnastyce rytmicznej, pracy. W związku z tem zaobserwowuje trzy grupy dzieci:

„Grupa pierwsza „C“ obejmowała chłopców, którzy z powodu braku zdolności do opanowywania się lub siły krępującej ich nie „zgadzali się“ z towarzyszami nawet w takich sytuacjach, jak np. w czasie marszu, przy muzyce i t. p. Były to dzieci „trudne do wychowania“, nerwowe i psychopatyczne.

Grupa druga „A“ objęła dzieci wesołe, szybko reagujące, pełne temperamentu, jednak mimo to w gruncie rzeczy opanowane.

Grupa trzecia „B“ mieściła w swych ramach dzieci, które cechowała skłonność do zastanawiania się i „stateczność“.

Obecz dokładniej me uwagi „Chowanna 1931“. Kraków, str. 234—239).

(**U w a g a.** Z dzieł typologicznych ogólnych wymienię dla zorjentowania w odnośnej literaturze: E. Kretschmera. Próbuje on w dziele pt. „Körperbau und Charakter“ —

Berlin 1931, związać z typami budowy ciała — typy psychiczne im ściśle odpowiadające. Rozróżnia więc typy: asteników, pykników — a dodatkowo także typ atletyczny i dysplastyczny (te ostatnie bez szczególnych oznak psychicznych jakościowych). Astenikowi odpowiada, gdy chodzi o typ psychiczny, schizotymik, pyknikowi — cyklotymik).

3. Typologja nauczyciela.

W. O. Döring rozróżnia w swej *) „typologji nauczyciela" sześć typów tychże: 1) typ religijny, 2) estetyczny, 3) społeczny, 4) teoretyczny, 5) ekonomiczny, 6) polityczny. Typy mieszane pomijam. Przyjrzyjmy się tym zasadniczym typom po kolei.

1. T y p r e l i g i j n y. Cechuje go „religijna" struktura osobowości. Właściwością człowieka o takiej strukturze duchowej jest przedewszystkiem specyficzny sposób patrzenia na wszystko. Na każdy krok w życiu, na każde zdarzenie, patrzy człowiek tego typu nie jako na coś odosobnionego, ale wręcz przeciwnie, jako na coś, co pozostaje w związku z sensem i celem życia wogóle — z Bóstwem. Obojętną jest przytem rzeczą, jakiego rodzaju będą „religijne przekonania" tego człowieka wogóle. Szuka dalej człowiek taki w życiu stale „absolutnej prawdy" — „absolutnego ideału" i nie spocznie, póki go nie znajdzie.

W związku z religijną strukturą idzie zwykle w parze i „socjalna struktura", dążność do poświęcenia się dla drugich i niesienia im pomocy jest jej cechą. Pod wpływem tej ostatniej struktury, nauczyciel typu religijnego, znalazłszy absolutny ideał, z miłości ku dziecku, stara się mu go narzucić, w przekonaniu, że poza nim niema zbawienia. Nie pozwala się przytem zupełnie pytać o legitymację, upoważniającą do takiego postępowania.

Nauczyciel typu religijnego to „charakter bez plamy". Pod względem moralnym jest bez zarzutu. Uważać go można za „speculum boni viri". Dzieci też z reguły poważają i szanują takiego nauczyciela, chociaż nie zawsze go lubią.

Gdy chodzi o estetyczną strukturę, to nie jest ona u tego typu nauczycieli silnie rozwinięta. Nie umieją więc wczuwać się w dzieci, nie rozumieją dziecka. Nie rozumieją znaczenia humoru, zabawy, wesołości życia, umiłowania sztuki. Są zanadto poważni, pedantyczni, nudni, zanadto przerastają otoczenie. To wszystko zaś jest w skutkach przyczyną wytwarzającej się między nimi a dzieckiem przepaści niejako. Gdy chodzi o teorję — o dążenie do wiedzy, nie bardzo silnie pochłania ona ludzi tego typu. (Są wyjątki). Odnosi się to szczególnie do wiedzy przyrodniczej.

---

*) Dr. W. O. Döring. „Untersuchungen zur Psychologie des Lehrers". Leipzig, str. 361.

Dr. W. O. Döring. „Psychologie des Lehrers". Osterwieck. Zickfeldt. 1931.

Ideał wychowawczy ich dałby się określić w ten sposób: „Uczą i wychowują dzieci nie przez życie do życia, ale przez życie do nieba“. A dzieci bronią się przed zrywaniem związków z życiem!

W typie religijnym zaznaczają się wyraźnie podtypy: podtyp bardziej uczuciowy: „pietystyczny“ i podtyp bardziej intelektualny: „ortodoksyjny“. Pierwszy jest lubiany, szanowany, czasem trochę wyśmiewany i niepoważnie traktowany przez młodzież. Jest on bowiem trochę za miękki i trudno mu dlatego nieraz utrzymać dyscyplinę. Cechuje go estetyczno-socjalna struktura osobowości. Drugi jest autorytatywny, wrogi życiu, nauce, sztuce. Dzieci go się boją. Jako człowiek jest twardy, nieugięty, władczy. Cechuje go struktura polityczna.

2. T y p e s t e t y c z n y. Cechą jego jest estetyczne nastawienie (osłabienie aktywności, kontemplacja) i dar wczuwania się w drugich, którego źródłem jest plastyczna wyobraźnia i żywe uczucie. Te właśnie cechy musi mieć „idealny nauczyciel“, oczywiście wraz z socjalną strukturą, gdy nie chce być „jednostronnym typem estetycznym“.

Nauczyciel typu estetycznego jest indywidualistą. Z dziecka chce wychować samodzielną, niezależną indywidualność. Największą jego wadą jest przytem to, że nie usiłuje „uspołecznić“ dziecka, wprowadzić go niejako w społeczeństwo, wychować na wartościowego członka grupy społecznej.

Wśród typu estetycznego rozróżniamy dwa podtypy: „czynny-twórczy“ i „bierny-receptywny“.

a) Podtyp czynny-twórczy stara się kształtować dziecko według swego „wzoru“ (artystycznego ideału). Nie liczy się z właściwościami, które zastaje u dziecka. Uzewnętrznią się oczywiście przy takiem kształtowaniu dziecka nie jego swoiste indywidualne właściwości, lecz indywidualność nauczyciela. Ale właściwości dziecka to nie piłka, którą można tak lub inaczej rzucić. Cudzej woli nie zawsze są one ślepo posłuszne. Toteż wynikiem pracy tego typu nauczyciela jest: „dziecko daleko odbiegające od jego ideału“ a w wyniku tego: „rozczarowanie“. Nie stworzy on bowiem takiego ideału, jaki chciał stworzyć. Odbiegać będą dzieci daleko — od jego idealnego wzoru! I to jest źródłem niezadowolenia tego typu nauczyciela z zawodu.

Nauczyciel tego typu bardzo pięknie i żywo wykłada. Jest niejednokrotnie artystą.

b) Podtyp bierny szanuje to, co zastał. Stara się tylko zawiązki, które zastał, wedle możności jaknajbardziej rozwijać. Szanuje indywidualność dziecka, nie stara się go rozwijać wedle własnego wzoru. Umie wczuć się w dzieci wszystkich typów i być wobec wszystkich sprawiedliwym. Jest bardzo przez dzieci lubiany. Ujmuje przedewszystkiem dzieci jego żywy stosunek do życia, dziecka, szkoły, sztuki — jego młodość, elastyczność...

3. Typ społeczny. Ma rozwiniętą przedewszystkiem „społeczną strukturę“. Cechuje go dążność do poświęcenia się dla drugich, do oddania całego siebie dla ich dobra. Z taką miłością, pełną oddania, staje przed dzieckiem. Miłość ta rozciąga się na wszystkie dzieci równomiernie.

Nauczyciel tego typu to nauczyciel obowiązkowy, prowadzący wzorowy tryb życia. Najwyższym jego celem jest wychować dzieci na wartościowych członków ludzkiej społeczności. W stosunku do dzieci zamyka nauczyciel tego typu oczy na niejedną ich wadę. Jest aż do samozaprzeczenia cierpliwy i wyrozumiały. Nauczyciele tego typu społecznego są przez dzieci lubiani — ale czasem nie „respektowani“. Są to typy nauczycieli cenne! (nawet nieraz „idealne“).

4. Typ teoretyczny. Jest to typ nauczyciela, którego cechą jest „dążenie do wiedzy“, jako główny cel życia. W związku i w zależności od tego celu życiowego nauczyciela typu teoretycznego — pozostaje jego „ideał wychowawczy“, pojęty zbyt intelektualistycznie. Chce nauczyciel tego typu dać dzieciom przedewszystkiem „wiedzę“.

Gdy jest bardziej „twórczy“ (podtyp twórczy), będzie, podobnie jak idealny nauczyciel, rozwijał duchowe, twórcze siły dziecka. Nie zadowoli się wyłącznie podawaniem wiadomości. Będzie pobudzał „twórcze zdolności dziecka“. Dzieci będą takiego nauczyciela bardziej szanowały i podziwiały za jego wiedzę, niż lubiły. Brak jednak takiemu nauczycielowi jednego: „nie umie być wychowawcą“, „nie umie znaleźć drogi do „osobistego“ zbliżenia się do gromady dzieci, czy poszczególnych jednostek“. Jestto typ „uczonego“, „badacza“, znającego znakomicie „przedmiot“ i twórczo w jego dziedzinie pracującego, ale nic więcej.

Podtyp „bierny“ jest jeszcze gorszy. Jest to, wstrętny zresztą, typ wykładowcy, skłonny tylko do „mechanicznego przesączania wiedzy w dzieci“. Niemcy na określenie tego typu nauczyciela — „podawacza wiedzy“ — mają grubo pogardliwą nazwę „Wissenseinpauker“. Brak temu nauczycielowi przedewszystkiem momentu osobistego zbliżenia się do dziecka. Wyłoży, trzaśnie drzwiami i pójdzie... Dziecko — jako dziecko — jako człowiek żyjący nie obchodzi go zupełnie. Jest w stosunku do dziecka tylko objektywnym, zimnym, uczonym „urzędnikiem“.

5. Typ ekonomiczny. Jest to „człowiek praktyczny“. Pożytek i korzyść stoją zawsze u niego na pierwszym miejscu. Cechuje go „ekonomiczna struktura“ osobowości, dla której najbardziej charakterystyczną rzeczą jest „umiejętne i najbardziej odpowiadające celowi użytkowanie sił dla pewnych celów“. Jako nauczyciel — jest „typ ekonomiczny“ znakomitym metodykiem. Nie może być inaczej, skoro ma przed oczyma zawsze i wszędzie głównie: „efekt roboty“.

Nauczyciel tego typu jest, w przeciwstawieniu do nauczyciela typu estetycznego „utylitarystą“. Wiedzę, nie przynoszącą pożytku czy korzyści, odrzuca. Sztuka i zabawa przedstawia w jego oczach bardzo małą wartość.

Dodatnią jego cechą jest to, że skierowuje dzieci ku samodzielności, pracy ręcznej, zajęciom technicznym, życiu praktycznemu. Ideałem jego wychowawczym jest: przygotować dzieci do życia i do walki o byt. W związku też z tym celem nawiązuje tak często w swych usiłowaniach dydaktycznych do życia praktycznego. Dzieci go cenią. Mają zrozumienie dla jego trzeźwości.

Dodałbym, że można wśród nauczycieli typu ekonomicznego spotkać często i ujemne podtypy: leniów, materjalistów i t. d.

6. Typ polityczny („władczy“). Cechuje go polityczna struktura osobowości i dążenie zasadnicze na jej tle się rodzące: „przeprzeć zawsze własną wolę“ — „wszystko podporządkować swym celom życiowym“. Jest to człowiek władczy. Niemcy określają taki typ słowem „Herrennatur“.

W stosunku do dzieci i ludzi wogóle pragnie człowiek tego typu „przewagi“ (Überlegenheit). Taki nauczyciel typu politycznego stara się często doprowadzić do tego, by dzieci przed nim drżały. Jest skłonny do zadawania dzieciom ostrych, niezasłużonych kar. Klasyfikuje bardzo ostro. Przy pomocy klasyfikacji i groźby pragnie poskramiać, zdobywać władzę — zyskać nad dzieckiem niepodzielną moc i przewagę.

Jako człowiek jest nauczyciel typu politycznego często nieobliczalny, nastrojowy, ambitny. Jest także niekoleżeński — pragnie bowiem przewagi także nad kolegami, nad których chce się wybić. Dba bardzo o zewnętrzne efekty dydaktyczne.

Na prawdziwym wewnętrznym rozwoju dzieci nauczycielowi typu politycznego mało zależy.

Dzieci „boją się“ takich nauczycieli.

Oto w krótkości przegląd „typów nauczycieli“ w świetle badań Döringa, który przedstawiłem dlatego, że jest i interesujący i mało znany. W Polsce bowiem „typologią nauczyciela“ zajmowało się zaledwie kilku ludzi dotychczas: Prof. uniw. Dr. Zygmunt Mysłakowski, dyr. Pedagogjum dr. Henryk Rowid, wiz. Wanda Dzierzbicka („O uzdolnieniach zawodowych nauczyciela wychowawcy“), prof. P. Z. Dąbrowski.

Praca Döringa oparta jest na typologji Sprangera: **E. Spranger**, wychodząc z założenia, że twórczość każdej jednostki jest skierowana, dzięki indywidualnym właściwościom jej struktury, ku pewnym wartościom bardziej, aniżeli ku innym, przeprowadził podział osobowości ludzkich na typy, w dziele p. t. „Lebensformen“.

E. Spranger określa sześć takich bardzo ogólnych typów: teoretyk (der theoretische Mensch) dąży przedewszystkiem do

poznania rzeczywistości, fantastyk (der Phantasiemensch), artysta, typ estetyczny inaczej, do wyrażenia subjektywnych przeżyć, znaczeń, jakie ta rzeczywistość ma dla niego, człowiek religijny (der religiöse Mensch) zwraca się duchem do wyższej ponad poznaną umysłem rzeczywistość, jedni duchowej świata, człowiek społeczny (der soziale Mensch) przejęty jest miłością do ludzi i dąży do pomagania im, wytwórca (der wirtschaftliche Mensch), inaczej typ ekonomiczny, całą swą energię kieruje ku produkcji ekonomicznej, wreszcie człowiek władczy (der Machtmensch) zwraca się do życia politycznego, pragnąć panowania nad ludźmi. Są to typy idealne, niespotykane nigdy w rzeczywistości w czystej i doskonałej formie, ale służące do zorjentowania się wśród różnorodności osób. (Por. Dr. Ziembiński).

Prócz Dr. Döringa zajmował się „typem wychowawcy" **G. Kerschensteiner** w dziele „Die Seele des Erziehers und das Problem der Lehrerbildung". Leipzig, 1921.

W typie „społecznym" znajduje on idealnego wychowawcę.

W ostatnich czasach zajmował się temi rzeczami **Ad. Ferrière** w dziele: „L'ecole sur mesure à la mesure du maître". Genève. Chez l'auteur 1931, str. 161.

W rozdziałach III, IV i V mówi ten wybitny autor po kolei o „osobowości nauczyciela", „kształceniu nowych nauczycieli" i „obowiązkach i roli nauczyciela".

Nadto: **Fr. Schneider:** „Erzieher u. Lehrer" Paderborn 1928 i **H. W. Ziegler:** „Erziehung". 1931. Nr. 12.

4. Zakończenie.

Psychologja asocjacjonistyczna — typowa dla dawniejszego „stanowiska przyrodniczego" w nauce o duszy, — nie uwzględniała tych rzeczy, (o których mówiliśmy). Chociaż więc oddała duże usługi w sprawie poznania procesów świadomości, nie mogła jednak dać takiego poznania człowieka, jakie jest potrzebne np. dla zrozumienia ludzi w codziennem obcowaniu.

W stosunku do pedagogiki (punkt widzenia pedagogiczny dominował w moim wykładzie) dała ta psychologja cenną pomoc tylko przy rozwiązywaniu zagadnień szczegółowych, przeważnie nadto związanych z dziedziną dydaktyki jedynie.

Psychologja asocjacjonistyczna okazała się dość bezsilna jednak, wobec najważniejszych zagadnień wychowawczych, jakie w żywej, złożonej rzeczywistości szkolnej stają codziennie przed wychowawcą.

Toteż wykład mój miał za zadanie wskazać na kierunki najnowsze, które w tym wypadku przychodzą z pomocą, a bez których dzisiejsza praca wychowawcza, szczególnie ciężka i odpowiedzialna, nie zdołałaby, mem zdaniem, osiągnąć rezultatów poważniejszych.

Drukarnia Śląsk. Urzędu Wojew., Katowice, ul. Francuska 47.